

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2002:22
ARKEOLOGISK FÖRUNTERSÖKNING

Invid en gropkeramisk boplats i Åby

Bråvalla 4:1, Åby, Kvillinge socken, Norrköpings kommun

Dnr: 422-516-2002

Per Nilsson

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text och grafik Per Nilsson

Utskrift UV Öst, Linköping, 2002

Kartor ur allmänt kartmaterial, Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2002 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2002:22

ISSN 1404-0875

Innehåll

Inledning 5

Syfte och metod 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Undersökningsresultat 6

Referenser 7

Administrativa uppgifter 7

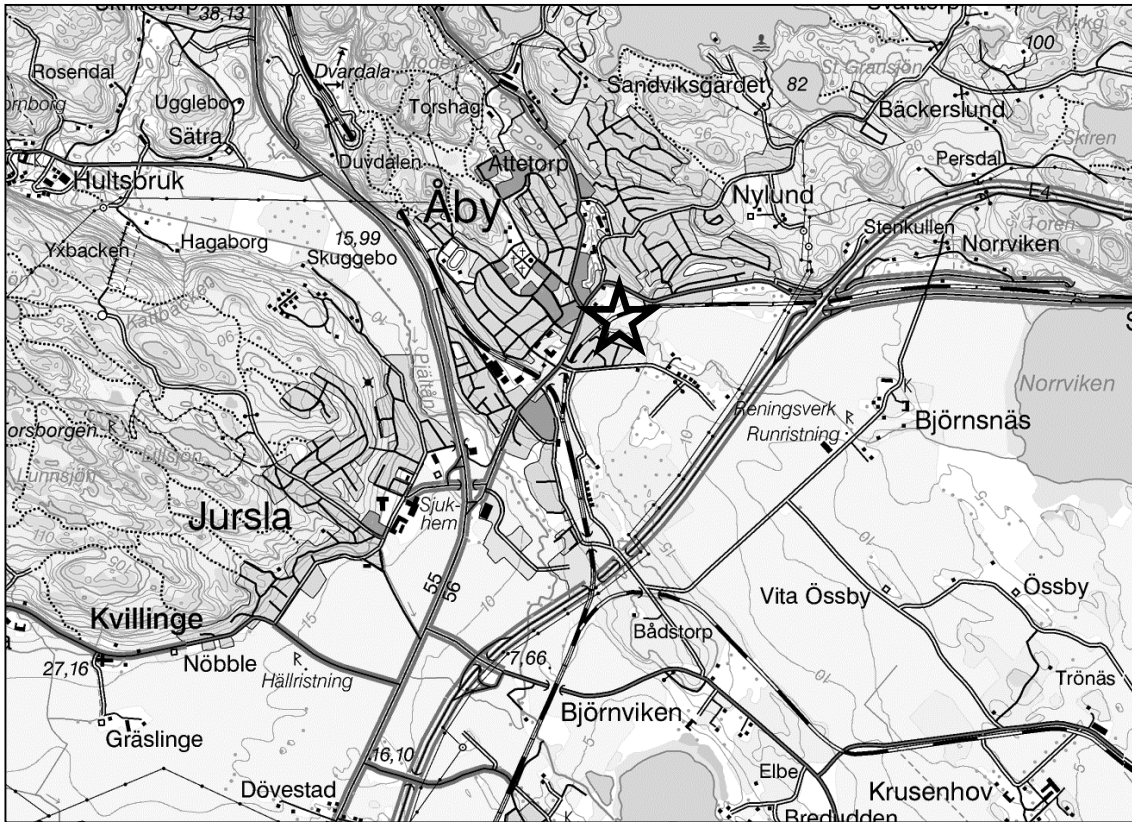

Fig 1. Utdrag ur gröna kartan med platsen för undersökningsområdet markerad.

Invid en gropperamisk boplats i Åby

I Åby finns ett stort antal registrerade stenåldersboplatser tillhörande den gropperamiska kulturen. Det aktuella undersökningsområdet ligger i den inre delen av det som under förhistorisk tid var Bråviken. En delvis undersökt stenåldersboplats finns vid villa Eksol strax öster om undersökningsområdet. Vid förundersökningen kunde påvisas att boplatsens gräns troligen står att finna på en högre nivå längre mot öster.

Inledning

På begäran av Norrköpings kommun, mark och exploateringsenheten, utförde Riksantikvarieämbetet, UV Öst, en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Bråvalla 4:1, Åby, Norrköpings kommun, Östergötland. Exploateringsområdet omfattade ca 22 000 m².

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var främst att klargöra huruvida den tidigare registrerade boplatsen RAÄ 92 (Villa Eksol) sträckte sig inom delar av exploateringsområdet. Om så var fallet var målsättningen att begränsa denna samt att bedöma dess karaktär och omfattning. En andra målsättning var att se efter om fler fornlämningar fanns inom det planlagda området, främst inom lägre delar av undersökningsområdet.

Förundersökningen inleddes med en genomgång av Riksantikvarieämbetets fornminnesregister samt relevant litteratur. Vid fältdelen grävdes sökschakt med grävmaskin där matjorden avbanades skiktvis ned till orörd mark. Schakten mättes in digitalt och registrerades i Riksantikvarieämbetets informationssystem, Intrasis.

Topografi och fornlämningsmiljö

Åby samhälle ligger i en övergångszon mellan en tvär förkastningsbrant i norr och slättbygden i söder, i det inre av Bråviken. Området karakteriseras av ett flertal långsmala dalgångar, vilka under stenålder utgjorde trånga havsvikar. Fornlämningsbilden längs med förkastningsbranten domineras av kustanknutna lämningar från stenålder, främst större och mindre boplatser tillhörande den gropperamiska kulturen, dvs mellanneolitikum. Förutom boplatserna finns ett stort antal fyndplatser med framförallt stenyxor eller gropperamik.

Den underliggande marken består enligt jordartskartan i huvudsak av svallad sand (SGU 1976 Ser. Ae nr 29). Mot de lägre partierna ökar andelen mo och finare material. Huvuddelen av undersökningsområdet ligger inom höjdiintervallet 20-25 m ö h. Längst i norr berör förundersökningen ytor ovanför 25-meterskurvan. Undersökningsområdet begränsas mot norr av en mindre villatomt, mot öster av vägen mot Nyköping, mot söder av järnvägen och mot väster av en större villa. Centralt i området finns ett trädgårdsmästeri med ekonomibygnader, växthus, bostadshus och ett stort skrotupplag.

I området runt Åby finns flera kända boplatser där den sk Åbyboplatsen, RAÄ 36 är den hittills största och mest undersökta (t ex Engström & Thomasson 1928, 1932; Gruber & Larsson 1999). Det aktuella undersökningsområdet tangerar ytterligare en känd boplats vid villa Eksol, RAÄ 92, med kulturlager där såväl keramik som slagen kvarts har insamlats (Engström 1935, s 31 ff). De två områdena delas endast av den förbipasserande landsvägen mot Nyköping (Nyköpingsvägen). Tidigare har en ca 150 m lång sträcka utretts söder om järnvägen i anslutning till områdets södra del, inför dragningen av en ny optokabel genom Östergötland. Undersökningen konstaterade emellertid inga förhistoriska lämningar men berörde främst lägre liggande terränglägen (Nilsson 2000).

Eksolboplatsen samt det nu aktuella undersökningsområdet ansluter direkt till en å som rinner längs en trång dalgång från norr mot söder. Under mellanneolitikum var detta de inre delarna av en trång havsvik, kring 25 m ö h. I sammanhanget är det värt att notera att gropkeramik påträffats på nivåer ner till 23 m ö h och stridsyxekeramik 22 m ö h längs Bråvikens norra stränder (Bagge 1951). Höjder kring 15-20 m ö h bör markera havsnivån mot övergången till bronsålder (Borna-Ahlkvist m fl 1998, s 150 f).

Undersökningsresultat

Sammanlagt togs ett 30-tal sökschakt upp längs en sträcka av ca 450 löpmeter. Undergrunden bestod främst av sand som i de lägre partierna övergick till lera. Trädgårdsmästeriet har funnits på platsen sedan länge och matjord har påförts vid många tillfällen. Matjordslagrets tjocklek varierade mellan 0,20 – 0,40 m. Inga anläggningar påträffades inom undersökningsområdet, trots det topografiskt mycket gynnsamma läget. I södra delen av området, i nära anslutning till järnvägen, hittades en bit bearbetad flinta. Vid besiktningen av området hittades dessutom enstaka bitar bearbetad kvarts, starkt fragmenterad keramik och bränd lera. Fynden kan komma från en sönderplöjd boplats, eller från det påförda matjordslagret. Troligast är dock att fynden följt med vid eroderingar från den högre liggande boplatsen RAÄ 92 (Villa Eksol). Boplatsens gräns bör därmed finnas längre mot öster.

Linköping i april 2002

Per Nilsson

Referenser

Bagge, A. 1951. Fagervik. *Acta Archaeologica* Vol XXII. Köpenhamn.

Borna-Ahllkvist, H., Lindgren-Hertz, L. & Stålbom, U. 1998. Pryssgården- Från stenålder till medeltid. Arkeologisk slutundersökning. Riksantikvarieämbetet. *Rapport UV Linköping 1998:13. Linköping.*

Engström, T. 1935. Från stenålderns boplatskultur vid Bråviken. KVHAA Handlingar, del 37:6. Stockholm.

Engström, T. & Thomasson, H. 1928. Rapport över inventering i Kvillinge och Krokek socknar. ATA dnr 3193/1928.

Engström, T. & Thomasson, H. 1932. Nya stenåldersboplatser inom Kolmården. KVHAA Handlingar, del 37:3. Stockholm.

Gruber, G. & Larsson, M. 1999. Åby – En gropkeramisk boplats. Arkeologisk undersökning. Riksantikvarieämbetet. *Rapport UV Öst 1999:19.*

Nilsson, P. 2000. Arkeologi och bredband. Ny optokabel i Norrköping. Riksantikvarieämbetet. *Rapport UV Öst 2000:24.*

SGU 1976. Jordartskartan Katrineholm SV. Skala 1:50 000. Jordartsgeologiska kartblad. Serie Ae Nr 29. Stockholm.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-516-2002.

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-16523-01, 2002-03-18.

Projektnummer: 1520399.

Undersökningstid: 9-10 april 2002.

Exploateringsyta: ca 20 000 m².

Undersökt yta: ca 450 löpmeter, ca 860 m².

Läge: Ekonomiska kartan, blad 9G Oe Luddby, 9G 1e Graversfors, x 6505001 y 1522043.

Koordinatsystem: Rikets.

Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: x 6505001 y 1522043.

Höjdsystem: RH 1970.

Fynd: tillvaratogs ej.

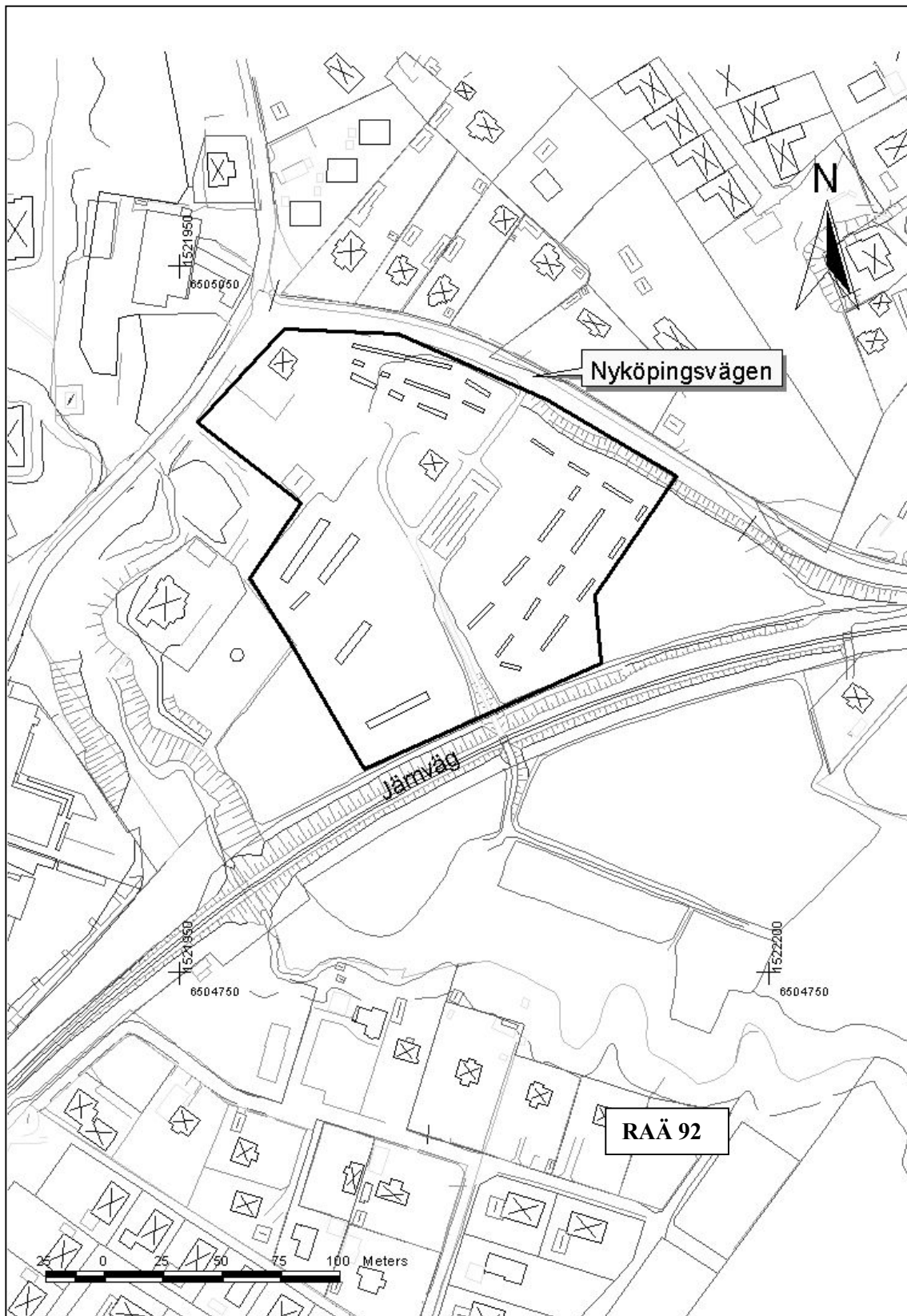

Fig 2. Utdrag ur ekonomiska kartan (9G 0e Luddby, 9G 1e Graversfors) med platsen för undersökningsområdet och schakt markerade.